



SKOGER HISTORIELAG

Lystorindespytt



Julestemning!

JUL I VENDE.

Skal en mimre litt om juleforberedelsene på landsbygda slik de var, for ikke alt for lenge siden, går vi tilbake til tjueåra, den gang ikke alt var mekanisert, modernisert og teknisk avansert. For oss som er såpass gamle at vi husker den tia, er det en hel revolusjon som har funnet sted, uten at en har noen dypere tanker om det.

Jula var en stor høytid som vi alle så fram til, både fordi det var da sola snudde, og fordi den var et stort lyspunkt i en mørketid. Det var grå, triste førjuls-dager med sno i nesetippen, og frost i tærne. Men det føltes litt bedre, når vi hørte: Det blir nok bedre bare sola snur - eller: Det retter nok på seg etter jul.

Forberedelsene var mange og store - slakting - baking - vedkløving - husvask og klesvask, reingjøring og snømåking. Det begynte allerede i november med slaktinga. Det var gross og spenning når slakteren kom i grålysninga med slaktemaske og blanke kniver og et innbitt uttrykk i ansiktet. Purkeskrik og skoldevann husker jeg best. Vi yngre ble satt til å røre i blodet. Gud nåde den som ikke rørte jevnt nok og fikk klumper. Slakteren blei mer og mer høyrøsta og opprømt ettersom drammene gikk ned på høykant under vesten.

Etterpå blei ti-åringen satt til å rense tarmer til pølsene, ingen delikat jobb for ei pysete jente. Undres hva dagens ti-åringer ville sagt til samme jobben?

Klesvaska foregikk i bryggerhuset, med bryggepanne, vaskebrett, hjemmekokt såpe og lut. Jeg ser ennå for med Elise vaskekones røde, hovne hender etter sterk lut og mange storvasker. Hun gikk fra gard til gard for noen usle kroner. Det var vi yngre som fikk de enkle jobbene, som å skaffe tynn fyringsved for jevn koking, og å passe på at det alltid var fyr.

Den store fryden - julebaksten - bragte mye glede. Først brødbakinga i bakerovnen, opptil 30 brød i slengen. Deretter hvetekake, værterkake og julekake, stinne av rosiner og sukat, alt i store porsjoner. Småkakene - alle sju slaga - kom etter tur, med marvposteler med himmelsk smak, som toppen, kunstferdig utført som det fineste håndarbeid. Mannfolka var opptatt med vedhogst, og vannbæring, og under protester flytting av tyngre bohøve under husvasken. Innimellom måtte alt det faste arbeid skjøttes: hestestell, fjøsstell, melking, separering, smørkjerning og matlagning: 4 måltider om dagen til en stor folkehusholdning. Da var det kanskje ikke så rart at nevnte ti-åring av og til stakk seg vekk i ei bortgjemt klesbu med et blad, og fikk kjeft for det.

Når så huset åndet av grønnsåpe og kongerøkelse, den tørre bjørkeveden var på plass ved peisen, julegrana i hus, kunne en la julestemningen sige inn over sinn og sjel. Særlig for husmora, når ribba var i ovnen, surkålen ferdig og slekta fra byen meldte sin ankomst, kunne hun se fram til relativt rolige juledager med god mat og julehygge.

Og ti-åringen kunne finne seg en lun krok - lykkelig - med den beste av alle gaver - ei god bok.

ARy



G O D J U L !

OST OG SMØR FRA SKOGER MEIERI.

Et flertall av gårdbrukerne i Skoger gikk i 1876 sammen om å danne andelsmeieriet SKOGER MEIERIBOLAG. Meieriet var blant de første i landet og ble bygget opp i Tollbugata 14.

Da Vestfoldbanen ble anlagt, anla bønder i sydøstre del av Skoger og nordre Sande et nytt meieri ved Skoger stasjon. Dette fikk navnet SKOGER MEIERI og HANDELSFORENING, og omtales nærmere i denne artikkel.

"Jeg husker godt at jeg var med far på meieriet og fikk smake på primen", sa Olaf Haugland i en samtale jeg hadde med ham for en del år siden. Han var oppvokst like i nærheten av meieriet, og bodde der hele sitt liv. Han har sett forandringene som har skjedd gjennom årene - fra å være et trivelig og travelt meieri med forretning - til å bli en leiegård og lager.

Meieriet ble bygget og tatt i bruk ca. 1885 av foretakssomme melkeprodusenter. En del gårdbrukere omkring Drammen mente at det ikke var behov for meieri ved Skoger. Eierne av Tuft gård var derimot en av de ivrigste for å få til et meieri i nærheten av Skoger stasjon. Det ble en livlig og hard diskusjon om plassering, men resultatet ble at det ble kjøpt en tomt av gården Unelsrød. Meieriet ble altså nærmest ved en tilfældighet liggende i Skoger kommune (nå Drammen).

Bygningen ble oppført i teglsten. Det er interessant å legge merke til at en rekke av de nedlagte meieriene ute i distriktene er (var) stilmessig svært like. I de senere år er Skoger meieribygning "pusset" og har fått andre

vinduer, og derved ble stilen ødelagt.

Vannforsyningen til meieriet kom fra Tuftdammen og derfra kom også isen til kjølekummene. Isen ble skåret om vinteren og kjørt ned til den store isbingen som lå på nordsiden av fyrhuset. Her ble den "pakket" inn i sagflis, og den holdt seg hele sommeren - det var ikke noe problem.

Det var tungt arbeid å få isblokkene opp av vannet og opp på sleden, men de som kunne teknikken arbeidet lettere.

For isen fikk Tuft gård 4 øre pr. skippund (160 kg), men eieren mente at meieriet ikke hadde rett på vann. Ved en ordning ble partene enige om en avgift på 50 kr. pr år for både vann og is.

Meieriet laget smør fram til ca. 1935, og det ble laget prim og nøkkelost.

Ostene så ut som slipesteiner og hvis de var sprukne (og musespiste ?) ble de solgt billig til melkeprodusentene for 2 kr. pr. stykket.

Melken kom fra gårdene omkring, fra KLØVSTAD og KLEVJER i syd og UNELSRØD og HALDEN (?) i nord. Det var kjørelag, dvs. flere gårder som slo seg sammen og kjørte melka hver sin dag. Det var jo litt av hverdagens avveksling dette å kjøre melka. Da traff bøndene gjerne kjente, kunne handle litt på butikken og gjøre ærend på stasjon og posthus.

Det fortelles at fra Halden var det en ung jente som bar melka i to spann med et bæreak (vassøle). Dette er noe å tenke på når en idag ser melketankbilen som henter på de gårdene som ennå leverer melk. I "Love for Skoger Meieri og Handelsforening" står det blant annet: "Melk skal bringes til Meieriet i rengjorte spann morgen og aften".

- "Melkekjørrel av tre må

ikke benyttes". Så sent som i 1914 mottok Skoger Meieri over 1 million liter melk til en pris av litt under 13 øre pr. liter, og det ble produsert blant annet 16 tonn smør dette året. I 1914 ble butikken fraskilt meieriet og leiet bort til brødrene Laache som drev den i mange år.

Artikkelen er av Nils Sunne, og gjengitt med hans tilatelse.
Kilde: Rundt om Drammen 1/90.

Det var også en møtesal i 2 etg. i bygningen. Den ble kalt "meierisalen" og var til glede for stedet. Den ble leid bort gratis til Johan Thingelstad for at han skulle holde religiøse møter der. Dette varte noen år, men siden ble det benyttet til forskjellige tilstelninger. De to meieriene i SKOGER ble slått sammen i 1924. Idag er denne interessante perioden i Skoger gått over i historien.



Foto: Skoger historielag, fotokomite.

Kanskje leserne kan hjelpe oss med navn på personene ?
Fotokom.

SKOGER SPAREBANK FOR FEMTI ÅR SIDEN.

Skoger Sparebank ble grunnlagt i 1859. Gårdbruker Augustinius Kopperud regnes som bankens "far". Han var også medlem av bankens styre de første femten år. Banken holdt til i forskjellige lokaler, først i et skolehus på Tangen, senere flyttet den til Grønland. I 1898 bygget Skoger Sparebank sin egen gård på Strømsø torg, der Globusgården i dag ligger. I dette bygget ble bankvirksomheten drevet opp til 1962. Da hadde banken 10 ansatte funksjonærer. I 1970 flyttet banken inn i sitt nåværende bygg. Der har det foregått kontinuerlig utvidelse og utbygging, slik at banken i dag disponerer de tre første etasjer i bygget til eget bruk, foruten at den har tre bydelsfilialer.

Etter at banken var kommet seg igjennom nedgangstiden og kriseårene etter første verdenskrig, med høydepunkt i forvaltningskapitalen på 20 mill. kr. i 1925, til et bunn-nivå på 10 mill. kr. i 1935, kom virksomheten i 1938 tilbake til mer normale forhold.

Eiendommer som banken hadde overtatt, var i det vesentlige avhendet. Dette gjaldt ganske mange bolighus på Nedre Eiker, som banken - i tiden med stor arbeidsløshet - hadde overtatt som brukelig pant. Torolf Larsen, en av de ansatte, hadde som oppgave å kreve inn husleiene. Dette gjorde han ved å ta en runde et par ganger i måneden. Og om sommeren brukte han sykkel, om vinteren brukte han buss. Når da folk kom i arbeid, ble husene skjøttet tilbake til de opprinnelige eiere. Av landeiendommer som banken hadde overtatt, var det kun igjen Hvardal Skog i Sande, ca. 5000 mål. Denne ble i 1938 solgt til Johan H. Andresen for kr.80.000. Banken så det som en lettelse å bli kvitt denne eiendommen.

I 1938 hadde banken en forvaltningskapital på ca. 11 mill. kr. Den hadde 8 funksjonærer, med ansatt vaktmester, som kombinert fungerte som bud. Det var trivelig å arbeide i banken på den tiden. Alle tok del i eksedisjonen, og det var som regel ikke større trafikk enn at en kunne ta seg tid til en prat, og det vanket av og til en god vits eller en god historie. En dag kom en eldre dame inn i banken og leverte to bankbøker, den ene lydende på et kvinnenavn, den annen på et mannsnavn. Bøkene som ble levert inn på denne måte, ble gjerne lagt bort alfabetisk på mannens navn. Et par dager senere kom damen inn for å hente bøkene, og oppga navnene på disse. Å ja, sa funksjonæren, det er dem som ligger sammen, det. Det gjør'em slettes ikke, sa damen, dem bare bor i samme huset. Undskyld da, sa funksjonæren, jeg mente bøkene.

Lån var banksjefens ansvarsområde. Han hadde sin plass ved en pult ute i banklokalet, og tok i mot lånesøknader ved en liten konferanseskranke ved siden av døren til velvet. Bare unntaksvis tok banksjefen kunden med inn i et slags konferanserom mot Schultzgt. (det tidligere styreværelse). Lånesøkere var vanligvis ydmyke personer den gang, som kom med lua i handa. En dag kom det en yngre kjøpmann i Skoger inn i banken. Han la hatten sin på skranken, og så sa han: Det er bare to steder en tar av seg hatten når en kommer inn, det er i kjerka og i banken. Følgelig har vi ikke bare én Gud, men to: Gud og Mammon.

Styret gikk sterkt inn i detaljene i bankens drift, især når det gjaldt lån. Banksjefens fullmakt til å bevilge lån var begrenset til kr. 5000. Dette var vedtektsfestet. Betalingsformidling var det lite av den gang. Bankgiro var ikke i bruk, og sjekker trukket av andre enn banker,

var det lite av. Sjekker forekom ikke i den private husholdning. Lønnskonto hadde ikke sett dagens lys. Kontanter var det betalingsmiddel som ble brukt til lønninger og de aller fleste oppgjør. Forretninger som skulle sende oppgjør, kjøpte gjerne en bankremisse i banken som ble sendt. Sparsomhet og forsiktighet preget banken, og på bakgrunn av tidligere krisetider, var dette naturlig. Utstyret var enkelt og billig. Kontormaskiner var det lite av på dette tidspunkt. 4-5 regnemaskiner, og i tillegg en skrivemaskin, var stort sett det hele. Blekk, penn, blyant og viskelær var de viktigste arbeidsredskapene. Beholdningen av skrivesaker var i banksjefens varetekt. Trengte vi en ny blant, måtte vi gå til banksjefen. Lønningene var lave, også i forhold til det alminnelige lønnsnivå, noe som sikkert hadde sammenheng med at arbeidstiden i banken egentlig var kort, bortsett fra under årsoppgjøret. De fleste bankfunksjonærer måtte skaffe seg ekstrainntekter på annet hold, det kunne være en revisorjobb på kveldstid eller annet arbeid. Dette var nødvendig dersom en var familieforsørger. Banksjefens lønn var i 1938 kr.12.000, assistent begynnerlønn kr. 1800 pr. år. De øvrige funksjonærer hadde en lønn et sted mellom disse ytterpunkter.

KRIGSÅRENE

Etter sjokket 9. april fikk banken allerede dagen etter run av folk som ville ta ut hele sitt inntående i banken. Årsaken var sikkert den alminnelige usikkerhet for pengenes verdi, og at folk ville sikre seg kontanter til innkjøp av livsfornødenheter. Bankens ledelse bestemte med en gang at uttak måtte begrenses til kr. 25 pr. person pr. dag. I en periode fremover var det kø etter å få ut penger, men når krigshandlingene var over, stilnet dette av.

Andre problemer i det daglige var

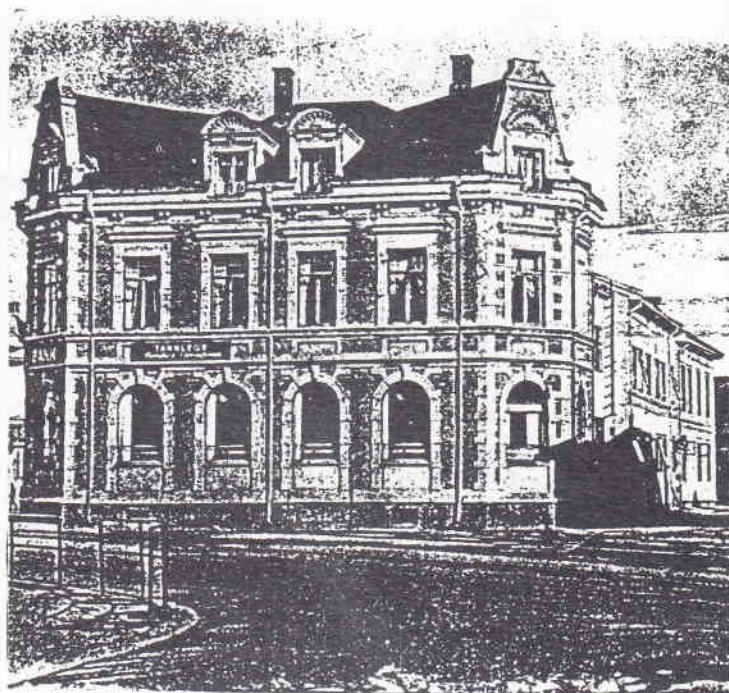
mangelen på fyringsolje. Banken måtte gå over til vedfyring. Den ble tilkjørt med jevne mellomrom. Vaktmesteren måtte få hjelp av de øvrige funksjonærene til å stable veden i kjelleren, etterhvert som den ble lempet inn gjennom et vindu. Selv banksjefen var med på den jobben. Krigstiden virket lammende på mange måter. Mangelen på varer gjorde sitt til at investeringene ble små. Det var lite behov for lån og etterhvert ble det ledige midler, dels til nedbetaling av lån, dels til innskudd i bank. Dette førte til en ikke ubetydelig økning i innskuddene, mens utlånene gikk ned. Ved utgangen av 1944 var forvaltningskapitalen igjen oppe i 15 mill. kr., mens utlånene var gått ned til ca. 5 mill. kr. Banken hadde dårlig overskudd i 40-årene, og helt elendig i 1944-45. På den annen side var banken godt rustet til å møte behovene for lån etter krigen.

Da krigen var slutt i mai 1945, oppstod en helt ny situasjon. Det skulle bl.a. ryddes opp i landets økonomiske forhold. Pengesedlene skulle byttes om med nye sedler, især for å få tak på dem som hadde tjent godt på krigen. 9. september 1945 var den magiske dag da pengesaneringen startet. Her stod bankene overfor en meget stor oppgave. Det har i de siste femti år ikke vært slikt kjøp i banken som det var fra 9.9. og utover en tid. Banken var full av folk, mannskapene gikk i ett fra banken åpnet til langt utover kvelden. I tillegg til seddelinnløsningen fikk også banken oppgaveplikt på innskudd over en viss størrelse.

Skoger Sparebanks strategi om å forbli en selvstendig sparebank, hilses med tilfredshet blant medarbeidere og kunder.

Navne-endring til Drammensbanken, indikerer ønske og målsetting om å være en lokalbank for hele Drammen by. Det blir spennende å se om de neste femti år vil gi mulighet for at Drammensbanken kan forsvare sin posisjon som den eneste selvstendige bank i byen, i et forøvrigt konkurranseutsatt bankdistrikt.

Utdrag av en beretning som er forfattet av Hans Skjeldrum og Odd Steen. Beretningen er, etter avtale, forkortet p.g.a. plasshensyn.
RED.



Skoger Sparebanks bygg, oppført i 1898.

Fra teatergruppa "DET DRAMATISKE SELSKAB"

Fredag 2.nov.1990 hadde teatergruppa sesong-avslutning på klubbhuset til Glassverkets I.F. Vi var 20-22 personer som fikk se siste sommers teaterstykke på video. Kjell Johansen er en meget dyktig video-kameramann, så alle koste seg over å gjenoppleve Skauerbøndernes kristning på Haneval. Samtidig ble det overrakt en gave til de to unge damer som hadde utført det kunstneriske arbeidet med gudebildene: Linda Skjeldrum og Kjersti Halden.

Goro orienterte om et nytt "spel" som skal oppføres våren/sommeren 1991. Vi er jo også så heldige å ha Berit og Helge Dammen med i vår gruppe. De fikk stemningen på topp. Det ble foretatt følgende valg:

Jan Sundby Ekeberg, formann	1 år.
Aslaug Rypaas, sekretær	2 år.
Karin Johansen, kasserer	1 år.
Goro Halden, kunstnerisk leder	2 år.
Helge Stenseth, styremedl.	2 år.
Edith Sollie, varamedl.	2 år.
Kåre Ringstad, " (ny)	2 år.
Valgkomite:	
Betty Sønstrød	2 år.
Erik Grundstrøm	2 år.



Omgangsskole i 1880 -åra på Skulkerud. Teatergruppa 1989.

KURS I GOTISK



SKOGER HISTORIELAG

GOTISK GRUPPE.

Det hele startet med Historielagsets invitasjon til kurs i gotisk i 1983, med fylkeskonservator Geir Helgen som leder.

Det som var beregnet til å være et kort konsentrert kurs, utviklet seg til å bli en permanent gruppe som snart kan feire sitt møte nr. 100. Det ble ikke bare med kurs i Gotisk, nei vi har fått med oss kurs i slektshistorie, lokalhistorie og Årets Rytme. Gruppen holder på med å transkribere gamle skrifter, og med registrering av papirene fra Skoger Prestegård i gamle dager. Dere kan tro det er en ivrig gjeng, det er ikke så få i gruppen som finner igjen navn på noen av sine forfedre.

Det er jo så mangt et slikt arkiv inneholder, fra skoleprotokoller, konfirmasjonslister, altermangssattester m.m. Gruppen har jo også mange andre oppdrag, i forbindelse med de gamle dokumenter, mye har skjedd i SKOGER i gamle dager.

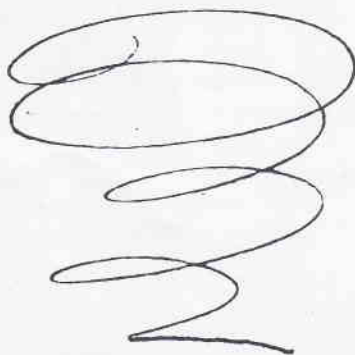
Kaffekos og kaker hører med, besøk også, første sted vi besøkte var Bygdesamlingene på Borge, deretter til en hyggelig aften hos Jørgen.

Ved juletider har vi kommet sammen til julemat hos Nora og ved sommer avslutning til grillfest på hytta til Astri. Våre ektefeller har alltid vært invitert med.

Interessen for å tyde gamle skjøter eller andre dokumenter er stor for vi har stadig noen som ønsker hjelp. De var innom dengang vi holdt til på Biblioteket og nå på De Skolehistoriske samlinger.

Concession
for

*Læreren Gunnar og Christa Frid.
Otto von Weddel Gunnar til i
sammen til Partecipanterne i
den Dødsårsaksskole og Lær
sine Circumferensen med m.*



Fast møtedag 2.mandag i måneden
kl.18.00 på De Skolehistoriske
samlinger (gml.Latinskolen). ALMN.

Valget i Skoger i 1832 viser opptakten til det berømte «Bøndestorting» i 1833

Det er 1. oktober 1832. - Mot den gamle kirke i Skoger skrider presten LUND. De bøker han bærer så varlig under armen, er valgmannsprotokollen for "SKOUGE THINGLAG" og manntallsprotokollen med innlagte lister, sirkulærer og lover. Presten er tinglagets valgstyrer og kirken er valglokalet. Dette er Grunnlovens krav. Datoen for valgdagen har han selv bestemt. "VALGLOVEN af 1828" gir ham myndighet til det. Han må bare passe på at det ikke går mer enn en måned mellom valgforsamlingen og distriktsvalgforsamlingen. Loven har også pålagt ham å sørge for manntallet. Dette må alltid være i orden, for amtmannen kan når som helst forlange det til ettersyn. På grunnlag av loven har presten avgjort at SKOGER THINGLAG ved dette valg skal velge to valgmenn, fordi det har mellom 100 og 200 stemmeberettigede nå. Dette har han minnet velgerne om fra kirkedøren og gjennom plakater.

Det er amtmennene som avgjør når og hvor distriktsforsamlingene skal avholdes, og sogneprestene får underretning fra dem. For et par dager siden har sogneprest Lund fått meddelelsen fra Jarlsberg og Laurvigs amtskontor. Distriktsvalget er "berammet til Afholdelse Fredagen den 19de October førstkommande, Kl. 10 Formiddag paa Tønsberg Raadstue". Der skal altså de to valgmenn fra Skoger tinglag innfinne seg; og sammen med valgmenn fra andre tinglag skal de velge amtets landrepresentanter til Stortinget. Denne beskjed skal valgstyreren gi de to valgmenn og suppleanter når valgforsamlingen er over. Etter at presten har hatt en stille stund ved sin bedeskam-

Situasjonsbilde fra den gang landsbygdene valgte valgmenn som utpekte stortingsmennene

mel i sakristiet, går han inn i kirken. Der åpner han manntallsprotokollen hvor det ligger en manntall-liste, skrevet med hans særegne, litt gnidrete skrift. Han sammenligner listen med protokollen. Jo, de stemmer overens. Den listen skal en av hjelperne ved valget se på mens valget går sin gang.

Oppfyller nå alle på listen lovens krav? For sikkerhets skyld trekker han fram utskrifter fra Nordre Jarlsberg sorenskriveris protokoll og kontrollerer "at med opracte Fingre i Lovens Orden har samtlige tilsvoret Norges Constitution ubrødelig Troskab" - noen på høstting, noen på vinterting, noen på tingstedet HEDENSRUD, andre på tingstedet REVA i Sande. Edsavleggelsene bærer forskjellige årstall. Edsavleggeren må ha fylt 25 år, må eie gård eller gårdspart, eller må ha bygslet matrikulert bruk for lengre tidsrum enn 5 år.

Presten har kontrollert alderen ved hjelp av attester, jordeierne har forevist skjøte, bygslerne har fremlagt bygselseddel. - Jo, alt er i orden, det kan han se.

Presten smiler for seg selv idet blikket hans glir hen over den siste liste med edsavleggere. Den er utstedt av sorenskriveren NILS HIORT som gjør vitterlig at 49 menn fra SKOGER THINGLAG hadde innfunnet seg på det "Almindelige Maanedsting paa Røvaa Thingsted den 4. september 1832. De begjærede deres Ed til Constitutionen modtagen". - Hele 49 hadde altså troppet opp! Hvor det ligner hans skogerbønder å være ute i siste liten, og allikevel nå sitt mål.

De nye aviser "Folkebladet" og "Statsborgeren" har et eget lag med å vekke bønder av dvale. Men det muntlige ord sprer seg med mye større hastighet. Siden denne JON NEERGAARD begynte sine reiser og foredrag, har Skoger-bøndene fått bein i nesen og ryggraden rettet. Merkelig hvordan den nyere tidsånd har sneket seg inn i Skogerbygda, uten at presten med bestemthet kan si hvem som slapp den inn, eller hvordan den er kommet. Men han har en sterk mistanke til klokker ALLUM. Den mann er troende til litt av hvert ! - Presten vet jo hva bøndene ønsker. Først og fremst vil de trenge flest mulig embedsmenn ut fra Stortinget og selv innta plassene. Men målet deres kan sammenfattes i få ord: Måtehold i økonomiske saker både i stat og bygder.

Men hvor Skogerbygdas nyere tidsånd enn er kommet fra, så leser han i denne stund resultatet av ånden. Det begynte med at TOLLEF BRODERSEN, Ø.Hanevald og EVEN OLSEN HAMMERSBORG under Hanevald avla ed på "Det almindelige Høst-, Sage- og Skatteting for Skouge Præstegjæld og Strømmen Annex" på Revå den 20. oktober 1831. Den 1. mars 1832 var så 5 menn møtt fram på Hedensrud-tinget. Det var OLE CHRISTENSEN GRINDERUD, OLE CHRISTOPHERSEN TORRUD, eier av Gramsborg, NILS NILSEN UNNELSRUD, ANDERS HALVORSEN GRINDERUD, JOHN AUGUSTINIUSSEN GALAAS. - I løpet av sommeren er disse 49 blitt vekket: HANS PEDERSEN SKJELDRUM, bøsseemaker HANS JENSEN, Nordre Skougen, CHRISTEN OLSEN, bygselmann til endel av Hanevald, CHRISTEN HANSEN, S. Flåten, MIKKEL LARSEN SVARTERUD, OLE ERIKSEN NEPERUD, NILS KNUTSEN GOMPERUD, CHRISTOPHER GULBRANDSEN GRINDERUD, JOHN CHRISTOPHERSEN VIULSRUD, EVEN LARSEN ESKERUD, RASMUS MIKKELSEN KJINNERUD, HANS JOHNSEN SVARTERUD, GABRIEL OLSEN SVARTERUD, NILS TOLLEFSEN N. Flåten, OLE ANDERSEN EIKHOLT, OLE CHRISTOPHERSEN VIULSRUD, PEDER OLSEN EIKHOLT, OLE CHRISTENSEN KJINNERUD,

HALVOR KITTELSEN EIKHOLT, HAGEN HALVORSEN PLASSEN, CHRISTOPHER CHRISTENSEN, bygselmann til N. Hanevald, ANDERS EVENSEN EIKHOLDT, HANS JOHNSEN JORDBREKKE, CHRISTEN JOHNSEN JORDBREKKE, OLE MORTENSEN N. Steen, EVEN CHRISTOPHERSEN M. Borge, JOHN FREDRIKSEN ESKERUD, OLE HANSEN KJINNERUD, LARS TRULSEN LØSE, HANS TOLLEFSEN V. Hanevald, HANS NIKOLAISEN S. Unnelrud, HELGE THORSEN SVARTERUD, PEDER LARSEN GOMPERUD, EVEN PEDERSEN N. Skjeldrum, ANDERS NIKOLAISEN LØSE, JØRGEN TRULSEN GUNNERUD, LARS ASLESEN MELEN, MATHIAS HANSEN, bygselmann til N. Hanevald. ANDERS CHRISTOPHERSEN EIKHOLT, ENGBRET THORSEN SVARTERUD, JACOB JACOBSEN GOMPERUD, LARS ANTONSEN EIKHOLT, JACOB TRULSEN GUNNERUD, ANDERS OLSEN, bygselmann til en part av Ø. Strøm, GULBRAND SVENDSEN S. Unnelrud, FREDRIK CHRISTENSEN S. Fjell. Tilslutt overtollbetjent i Drammen Tolldistrikt JOHN HJORTAAS.

Døren åpnes og klokker ALLUM stikker hodet inn. Han er gårdeier og er av bondestanden. Fordi han som klokker er prestens medhjelper, er han også lovbefalt medhjelper ved valget. Men ennå er det ikke noe å gjøre her. Egentlig er det spenningen som har drevet ham så tidlig av sted, og den driver ham videre. Avsted farer han for å hjelpe folk som skal stemme ved forfallssedler. - Klokkeren er uhyre geskjeftig. -

Rundt omkring på gårder og bruk har konene overoppsynet med at mennene gjør seg ferdige til valget. Kisteklærne blir lagt fram på sengene, lommestørklær hentet opp av dragkistene. Hatter børstes, støvler svertes. Halstørklær bindes, men tas opp igjen og knyttes kunstferdigere av konen. - Hverken Grunnlov eller Valglov har foreskrevet pynt og stas, men takt og god tone tilsier at hverdagens klær legges av. - Fra stallene blir striglede hester leidd fram. Karjoler og gigger spennes for, og høysekker surres fast.



Halstørklær bindes, men knyttes kunstferdigere av konen ...

Fra gårdsvei og tun svinges kjøretøyene ut på allfarvei, hvor hjulene singler mot sanden. Men de som ikke har hester, går fremover veier mot kirken, langsomt eller hastig, med eller uten kjepp, alt etter alder og verdighet. - På dørheller og trapper står konene. Hver av dem ser med stolthet etter sin oppstasede mann som skal "velge". - Er kvinnene misunnelige? Grunnloven har ikke unt dem stemmerett; men ytringsfrihet er dem ikke berøvet, og den har de brukt. Det er så mangt et råd de har hvisket sin "Kurfyrste" i øret før valget skal stå; og "Kurfyrsten" har lyttet, for selv om ikke Grunnloven har respekt for konens innsikt og gode forstand, så har mannen hennes det. Bak størsteparten av stemmene idag står det nok kloke kvinner. Resultatet ved opptellingen kan skyldes de små ord som falt mellom ektefeller på aker og eng, i fjøs og lade - eller når kammerdøra var lukket for kvelden, og resten av husstanden sov.

De velgere som går, har høytidsfull kirkeknirk i skotøyet. Neser blir pusset forsiktig, men lydelig. De som har barter og skjegg,

gir disse et lett vift av lommestørkleet før de legger det i lommen. Treffende folk nevetas og takker for sist, og samtalen går sakte. Hver og en har anlagt en alvorlig og tenksom mine. - Dagen skal markeres på alle måter! for idag rykker bøndene fram, eiere og bygslere om hverandre. Lenger enn til kirkedøren går ikke ferden foreløbig. Ingen av dem som står utenfor, føler seg helt ut verdig til å betre "Valglocalet" som den første mann. Det er bare en de tiltror en slik dristighet som å gå i spissen inn; og denne ene er ikke kommet ennå. Det er ham de vent-er på. - Men der kommer hesten hans i skarpeste trav. Bak den sees eiermannen, sittende som på en trone i sin høye kargol. Han hilser, hopper ned, binder hesten, slenger en høydott foran den - og så marsjerer han inn - den fordums kaptein - i spissen for Skogers litt langsomme bønder. Med våkne øyne og den kraftigste hake skutt fram går GABRIEL SMITH oppover kirkegulvet og setter seg i sin kirkestol. Han bærer offiserstittel, men er gård-eier tillike; og er således en av bondeskaren. - Nå først setter bøndene seg ned, hver i sin egen stol.

Inn i kirken er det flyttet to trebukker med en langfjel over. Rundt dette bordet sitter Valgstyret, sindig og rolig, unntatt klokker Allum som nervøst dreier på blekkhuset. Han har håp om å se sitt navn i valgprotokollen innen kvelden. Men hvor mange stemmer?

Der reiser valgstyreren seg og banker i bordet med klubben, enda det er tyst og stille nok: "Herved erklæres Valgforsamlingen for åpnet!" - Forsamlingen reiser seg, for presten tar Grunnloven fram. Han leser den helt til ende; loven har pålagt ham det. Så tar han Valgloven opp. Av den leser han annet kapitel: "Om Valgforsamlingene." - Alle unntatt presten setter seg. Han spør: "Er det noen i denne forsamling som er nektet stemmerett og som føler seg uriktig behandlet? I så fall skal styret avgi sin kjennelse." - Ingen melder seg.

Nå begynner selve valget. Presten bruker manntallsprotokollen og roper opp navnene i den orden de står der. Hver bonde vet når turen kommer til ham, for lister har vært fremlagt flere steder. De som har ønsket å stemme muntlig, sitter og repeterer de to navn inne i seg. Valgmedhjelpene skriver dem ned ettersom de kommer. De fleste velger denne fremgangsmåten. Men loven åpner adgang for andre muligheter. Den oppropte kan levere en stemmeseddel, med eller uten underskrift. Den legges da foreløbig ulest ned, mens presten fortsetter navneoppropet. De som ikke selv er tilstede, men har skrevet forfallsseddel i forseglet stand, har ordnet seg med overbringer, f.eks. klokkeren. Disse sedler blir også foreløbig lagt uåpnet ned. Tilslutt har alle på manntallet avgitt sin stemme, enten muntlig eller skriftlig. Nå leses sedler opp: "Ved Valgforsamlingen i Dag vælger jeg Underskrevne til Valgmænd: "A. JUEL og til Reserve CHRISTOPHER LINDEM. - Svarterud, den 1. October 1832. HANS JOHNSSEN." - I den farten opplesningen foregår, kan det ikke kontrolleres om sedler uten underskrift inneholder den anonyme skrifters navn. Den kontrollen må vente til senere. Blir da valgfusket oppdaget, forkastes seddelen. Så står det bare igjen å åpne forfallssedlene. Valgstyret avgjør om disse er gyldige. Den første seddel er fra JOHANNES SAMUELSEN LANGUM som er så "svagelig" at han må holde sengen. Men han stemmer på GABRIEL SMITH og ANDERS KNIVE. De fleste kjenner Johannes Langums "Legemes lange Svaghed", og vet at han av den grunn ikke kan møte i "Skauer Kjerke" - FREDRIK FREDRIKSEN på Eikholt har skaffet seg "Sandhedsvidner" på at "Da Tunghørighed, Stærk Hovedsvimmel og Alders Krankhed hindrer mig at møde - - -", da stemmes på OLE THORRUD og klokker ALLUM. - Klokkeren noterer sitt navn med tilfredshet. - CHRISTIAN NIELSEN, skredderen fra Strømsfjordingen, har utstyrt Gabriel Smith med et ekstra "von", så "Løndsmand JUUL" ser rent fattigslig ut ved siden av Gabriel von Smith", men begge

får honnør i hans seddel: "Da jeg er Gammel og ikke kan gaade den Lange Vej, saa giver jeg den Sedel Paa min mening hvem jeg bedst Synes kunde være Pasende - - " - JENS P. BORGEN på Lillemoen kan ikke møte "formedelst et indtruffen Svaghedstilfælde", men "har formaaet Hrr.Cap. Smith at medtage" sin stemmeseddel. Han stemmer på Smith og Proprietær ULD. ARVESCHOW. - "Da jeg haver fordærved den ene Fod hindrer det mig fra at møde ---", forteller KNUT ANDERSEN BAKKEN under Rød. På hans seddel står Cap. Smith og Christian Hansen Flaaten. - Forvalter Samuelson ved Jarlsberg Wærk har helsen i orden. Men "da jeg er i Forretninger ved Jærnværket på Kongsberg den Tid Valgsforsamlingen foregaar ---", stemmes på Uld. Arveskou og lensmann Juel. - ULRICH FREDR. LASSEN på Øvre Strøm er også forhindret "paa Grund af uopholdelige Forretninger i Toldfaget". Han stemmer på Cap. Smith på Nedre Strøm og lensmann Juel på Eik. - Neste seddel har sykdomsforfall. Den er fra INGEBRETH PEDERSEN Tullegaarden hvis "Alderdoms Svaghed" hindrer ham fra å møte fram. Hans valg falder på Cap. Smith og Christian Flaaten. - DANIEL GÜNTHER fra Nordre Schougen melder om "Gicht Svaghed", og at han velger Smith og Juel. - Bøssemaker H. JENSEN Nordre Schougen kan ikke komme da "Militær Tieneste hindrer mig - - -". Han vil ha Smith og Christen Hansen Flaaten til valgmenn. - Fra Gomperud kommer følgende seddel: "Da jeg er gammel, vanfør og mangler Hest, saa stemmer jeg skriftlig på Cap. Smith og Klokker Allum. - Gomperud ved Jarlsberg Wærk, 1. October 1832. CHRISTOPHER OLSEN THORRUD". Alle stemmer er notert. Presten hever valgmøtet. Men han og hjelperne blir sittende. Nå foregår tellingen: fire streker og skråstrek, i rekke bak navnene som har fått stemmer. Noen har bare fått en. - Det er ikke så stor spenning lenger. Allum er falt helt til ro. Han har lenge skjont at hans stilling som valgmann nr. 2 er sikret.

Det gir ham chansen til å bli stortingsmann, men egentlig sikter han ikke lenger enn til



Nå begynner selve valget. Presten, bruker manntallsprotokollen...

å bli suppelant. Det følger ære med det og. Etter Allums diktat fører presten inn i valgprotokollen de to valgmenn SMITH og ALLUM, og derpå suppelantene. Fullmakter til de valgte skrives og undertegnes av valgstyret. Etter loven skal de valgte også få skriftlig meddelelse om at de er valgt, men det blir i dette tilfelle helt proforma. Ingen i Skoger er på dette tidspunkt i tvil om hvilke valgmenn de sender avsted til ditriktsvalget i Tønsberg.

- Valgstyret undertegner protokollen, og valget er slutt.

Presten går i dype funderinger mot sin prestegård. Amtmannen har satt ham i en lei knipe ved å sende ham et sirkulære med påbud om å forklare innholdet for valgmennene i de brev han må sende dem. Han skal greie ut om at Stortinget den 4. september 1830 har forandret den lov av 1816 som satte en del av grunnlovsparagraf 58 ut av kraft. Den gang bestemte Stortinget at intet amt måtte sende flere enn tre stortingsrepresentanter. Fordi byene da hadde 26 tilsammem, skulle amtene bare ha 52. Men i 1830 er så den opprinnelige ordning som Grunnloven foreskriver, blitt innført igjen. De amt som får tilstrekkelig antall valgmenn, skal sende fire representanter. Byene har nemlig vokst og fått 30 representanter. Følgelig må amtene tilsammen få omtrent dobbelt så mange. Grunnloven fastsetter jo forholdet 1 til 2. -

Presten beslutter at han bare vil sende med sirkulæret som pålegger at paragraf 58 "i alle Henseender skal tages til Følge". - De drevne politikere Smith og Allum kunne bli fornærmet dersom de fikk en lang forklaring på det de vet fra før.

Men henover veien kjører Gabriel Smith med fremskutt hake.

Han er for tiden suppelant på det Sjette Ordentlige Storting. Har han en anelse om Tønsbergvalgets utfall? Ser han seg selv trine inn i "Tingets Hall" som en av Jarlsberg og Laurvigs Amts storingsmenn ved det Syvende Ordentlige Storting?

Artikkelen og tegn. er hentet fra DT og BB 14.9.1957.

Tegn. J. Grøgaard.

AUSTAD GÅRD

Austad vil idag si den relativt nye hovedbygning med en del av sin park, og ikke den gamle gård med middelalder-aner, hvis jord, for det meste oppstykket og forandret til uigjenkjennelighet, vi riktignok ennå er omgitt av. Så ikke med dette huset. I det vesentlige står det som dengang det ble bygget, fra 1808-1813, av den på mange måter betydelige trelasthandler og jernverkseier Peder von Cappelen, visstnok med hjelp av svenske krigsfanger.

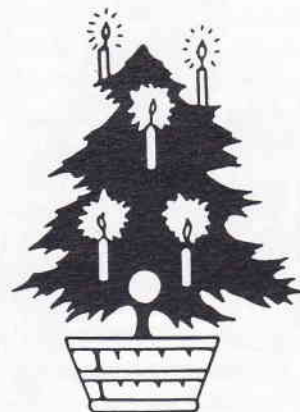
Austad med hus og grunn ble i 1841 overtatt av grosserer Hans A. Kjør, i hvis familie det så ble i nærmere 90 år.

I 1931 overtok Skoger Kommune huset, med 21 mål park, til bruk som herredshus. Grunnen forøvrig ble solgt fra. Ved Skogers inntrøden i Drammen, i 1963, gikk huset over i Drammen Museums eie. Av parken er et stykke skilt ut som barnehave. Eiendommen var en gave fra Skoger, og det nødvendige beløp til restaurering og drift, ga Drammen Kommune.

Kilde:Drmm.Museum, fører 1969.



AUSTAD GÅRD sett fra parken.



HILSEN FRA REDAKSJONSKOMITEEN.

I dette julenummer vil vi nytte høve til å sende en hilsen til våre lesere med ønske om en GOD JUL og et GODT NYTTÅR.

Aslaug Rypaas
Aslaug Rypaas

Astri G. Gulbrandsen
Astri G. Gulbrandsen

Jens H. Brekke
Jens H. Brekke

Odd Marheim
Odd Marheim

Anne Lise Møller Nilsen
A.-L. Møller Nilsen



BYGDESAMLINGENE, BORGE.

Vårt museum i fjøset på "MELLOM-BORGE" kan bli et av historielagets store attraksjoner, men det gjenstår en del arbeide før det er ferdig. Vi har fått resten av fjøset til disposisjon med ca. 90 m2. Dette er nærmest klargjort og vegger, tak og gulv er vasket og malt, men det gjenstår å panele en vegg som også skal males. I det tidligere areal, ca. 150 m2, må også en vegg panelles og males og gulvet må vaskes godt og males.

Dertil skal alle gjenstandene settes på plass etter godkjendte planer.

Historielaget har et sterkt ønske om at dette kan stå ferdig som et attraktivt museum i juni 1991.

Som det fremgår av dette er det en del arbeide som gjenstår for å få dette til, og vi henstiller til våre medlemmer å melde seg til DUGNADS-ARBEIDE.

Det er ønskelig med en eller to med noe erfaring i snekkerarbeide.

Interesserte bes melde seg til Jørgen Borge i tlf. 88 41 11 eller Harald Hindhamar tlf. 88 00 07.

Vi håper på velvillig deltagelse.

Komiteen.



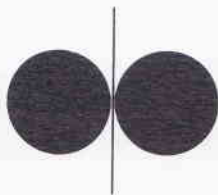
Vi leverer:

- ★ BRANNVARSLINGSANLEGG
- ★ NØDLYSANLEGG
- ★ STRØMFORSYNINGSSYSTEMER
- ★ HALON 1301 SLUKKESYSTEMER

A/S ELTEK

Postboks 393, 3001 Drammen

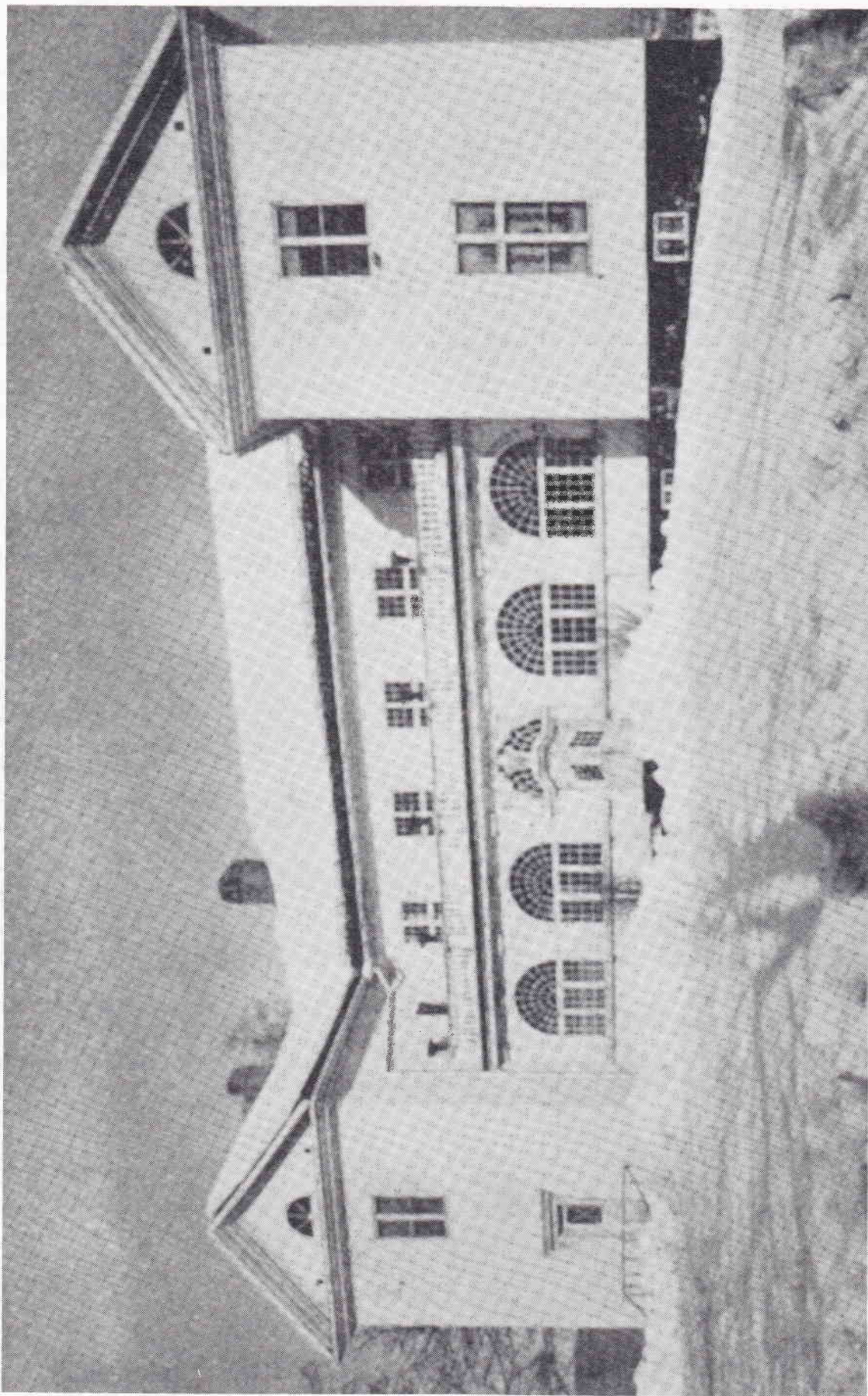
Tlf. 89 16 90



As Stærkebye Trykk

Postboks 49, 3051 Mjøndalen,

Telefon: 03-87 71 80 – Telefax: 03-87 32 12



AUSTAD GARD (sett fra Styrmoes vel.)